

پادگیری تلفیقی؟ چیستی و چرا یی؟

دکتر نیره شاه محمدی

مدل یادگیری پر مبنای آموزش چهره به چهره از طریق رایانه

اشارہ

در چند سال گذشته وازی بادگیری کانون توجه محققان تعلیم و تربیت بوده و پژوهش‌های زیادی در مورد آن صورت گرفته که به شیوه‌های متنوعی از بادگیر، منج شده است؛ بادگیر تلقیقی، بکارهای مخصوص، مهاد است.

در دهه‌های اخیر، رویکردهای سنتی یادگیری با ظهور فناوری‌های جدید دستخوش تغییرات اساسی شده است. به رغم افزایش قابل توجه در کاربرد این فناوری‌ها در نظام‌های آموزشی، هنوز چالش‌هایی جدی فراوری معلمان و طراحان آموزشی است. سوالاتی از این قبيل که باید به آن‌ها پاسخ داد: «چگونه می‌توان کیفیت تدریس و یادگیری را بهبود خشیدی؟ در چه شرایطی معلمان و فرآگیرندگان می‌توانند به بهترین شکل از فناوری‌های جدید استفاده کنند؟ چگونه می‌توان فناوری را با نظام آموزشی به‌گونه‌ای یکپارچه کرد تا به کمیت و کیفیت فرایند تدریس و یادگیری کمک کند؟» (گریسون و آندرسون، ۲۰۰۳). با ظهور فناوری‌های جدید نظری چندرسانه‌ای‌ها و فرارسانه‌ای‌ها و یادگیری به‌گونه‌ای مدامون دچار تغییر و تحول شده است. به‌گونه‌ای که نظام‌های آموزشی از رویکرد مستقل (نظام آموزش حضوری، نظام آموزش از راه دور) به رویکرد تلفیقی روی آوردند. این وضعیت را در بسیاری از نظام‌های آموزشی کشورهای توسعه‌یافته و حتی در حال توسعه می‌توان مشاهده کرد. لذا در سال‌های اخیر نظام آموزش حضوری از طرفیت بالایی برای بهره‌گیری از شیوه‌های آموزش از راه دور برخوردار شده است (مکدونال، ۲۰۰۶). آموزش تلفیقی رویکرد جدیدی است که در آن برای آموزش یک دوره، از ترکیبی از وسائل و تجهیزات الکترونیکی و نیز تلفیقی از شیوه‌های فرآگیری محور و معلم محور استفاده می‌شود (مرادی، کرمی، ۱۳۹۰).

کلیدواژه‌ها: یادگیری، تلفیقی، تکنولوژی، حدید، کلاس، محاذی، مدار، یادگیری،

۱. تسهیل یادگیری بهتر از یادگیری چهره‌به‌چهره و افزایش اثربخشی دانش

۲. تأمین یادگیری مادام‌العمر و خودآموزی براساس اکتشاف

۳. ترغیب یادگیری تداخلی و مشارکتی بین مقاطعه دیرستان و دانشگاهی در قسمت‌های مختلف دنیا و کاهش شکاف جهانی دیجیتالی

۴. کم‌هزینه‌تر و مؤثرتر کردن یادگیری.

اصول بادگیری، تلفیقی

با توجه به تحقیقات، چهار اصل اساسی طراحی آموزشی که برای یادگیری تلفیقی شناسایی شده به شرح زیر است.

۱. یکپارچگی متفکرانه از اجزای آموزش چهره به چهره و کاملاً برخط (آنلاین)
۲. استفاده، خلافانه و استکاره از فناوری

متداول‌ترین تعریف از یادگیری تلفیقی بدین

سرح است: «ترکیبی از آموزش چهربه چهره با آموزش به وسیله‌ی رایانه، تا فرست و امکان تعامل بازخورد را در سطوح بالای یادگیری آسان سازد» کی امام، ۲۰۰۶).

اصطلاح دیگر با معانی مشابه، «یادگیری نویزی» به معنایی هم‌گرایی آموزش از راه دور استی و آموزش مبتنی بر رایانه است. در واقع، یکی از جذاب‌ترین جنبه‌های راهبردهای تلفیقی هم‌گرایی می‌باشد. با ظهور رسانه‌های برخط (آنلاین) و افزایش جمیعت یادگیرنده‌گان و تأکید بیشتر بر یادگیری مادام‌العمر، این دو موقیت مانند گذشته از یکدیگر حداستند.

مفہوم یادگیری تلفیقی

مارگارت دریسکل (۲۰۰۲) واژه‌ی یادگیری تالفیقه... ابا حفار، مفهوم زبان یعنی که دارد است:

۱. تلفیق و ترکیب انواع فناوری‌های مبتنی

بر وب (مانند کلاس‌های مجازی برخط آنلاین)،
آموزش با آهنگ خود، یادگیری مشارکتی، ویدئو و

۲. ترکیب انواع رویکردهای تعلیم و تربیت (مانند ساختن گرافی، رفتارگاری، شناخت گرافی) برای ایجاد بهترین نتیجه‌یادگیری بوسیلهٔ با

۳. ترکیب هرگونه فناوری‌های آموزشی (مانند

دستگاه ویدئو، درایو سی دی، آموزش مبتنی بر وب و فیلم‌ها) با آموزش چهره به چهره با راهنمایی معلم

هداف یادگیری تلفیقی

بادگیری تلفیقی به دنبال تحقق اهداف زیر

۹. آگاهی از میزان تأثیر استفاده از فناوری

اطلاعات و ارتباطات در ارتقای کیفیت یادگیری، مشارکت بیشتر دانش آموزان با همسالان خود، استفاده از ابزارهای چندرسانه‌ای، دسترسی سریع به اطلاعات در زمان اندک، دسترسی به انواع اطلاعات با هم و به صورت تعاملی و کاوش در زمینه‌های آموزشی نسبت به حجم اطلاعات، خودگاری روش‌های یادگیری را تعیین می‌کند...

۱۰. مواد آموزشی، کتاب درسی و کمک درسی، شامل فعالیت‌های از پیش طراحی شده توسط معلم، برگه‌ها، کی‌ها و فعالیت‌های از قبیل آماده شده (صفحه‌ی گسترده، فایل داده‌ها)

۱۱. فعالیت‌های معلم-دانش آموز

(الف) تعیین سازمان دهی آموزشی و فعالیت‌های داخل یا خارج از کلاس فراگیرنده؛ در این بخش فراگیرنده به طور فعال و پویا حالت‌های مختلف یادگیری را تمرین و اشکال مختلف اطلاعات را بررسی می‌کند. او ارتباطات انسانی و ماشینی را با هم ترکیب می‌کند و انواع ارتباطات جدید را می‌آموزد. در موقعیت‌های جدید فراگیرنده به حدود خود واقع است و در صدد رفع نارسانی‌هایش برمی‌آید.

(ب) بحث و بررسی مستمر با فراگیرنده‌گان در رفع اشکالات آن‌ها.

(ج) گروه‌بندی دانش آموزان (دونفره، چندنفره)؛ در این بخش لازم است کارهای کلیدی، که به حمایت خاص نیاز داره، بین دانش آموزان مستعد مشخص شود.

(د) تعیین تکلیف گروهی و انفرادی
- ارائه گزارش و عملکرد دانش آموزان، نقد و بررسی آن‌ها
- با توجه به اینکه فراگیرنده تقاضای اطلاعات بیشتر را دارد، تکالیف مرتبط با فعالیت‌های کلاسی ارائه خواهد شد.

- به فراگیرنده‌گان توصیه می‌شود براساس سلیقه‌ی شخصی اقدام به انتخاب سایت نکنند.
- در این خصوص به دنبال سایت‌هایی بگردند که کلیدوازه‌های روش و واژه‌ی دارند.

- ۸. بررسی تناسب فاواهی
- ۹. مورد استفاده با توانایی‌های دانش آموزان
- ۱۰. فراهم آمدن امکان استفاده از فاوا برای تمامی افراد کلاس

- ۱۱. تقسیم‌بندی دانش آموزان به گروه‌های دو یا چند نفره

- ۱۲. توجه به تناسب منابع معرفی شده به فراگیرنده‌گان با اهداف آموزشی هر درس
- ۱۳. حصول اطمینان از ارتباط بین فعالیت‌های مورد نظر و آنچه با استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات صورت می‌گیرد.

- ۱۴. معلمان باید تشخیص دهند که استفاده از فاوا برای تدریس به دانش آموزان چه کمکی می‌کند تا بتوان آن‌ها را با برنامه‌ی درسی همراه کرد.

- ۱۵. این استفاده دقیق و مناسب از واژه‌ها و توضیح دادن واژه‌های مرتبط با کاربرد فاوا در موضوع درسی

- ۱۶. زیر نظر گرفتن و ارزش‌بایی معلمان تمامی فعالیت‌های دانش آموزان را به هنگام استفاده از فاوا و کاربردهای آن در آموزش

اجزای طراحی آموزشی یک ماده‌ی درسی مبتنی بر فناوری

۱. اهداف کلی

۲. اهداف رفتاری، شناختی، عاطفی، روانی، حرکتی

۳. روش تدریس معلم

۴. اجرای تدریس (فرایند یاددهی- یادگیری)

۵. ایجاد ارتباط و انگیزه‌سازی، ارزش‌بایی

تشخیصی

۶. ارزش‌بایی تشخیصی تعیین سطح و

پیش‌دانسته‌های همه‌ی دانش آموزان

۷. طراحی فعالیت‌های گوناگون مناسب

با سطح توانایی دانش آموزان، چگونگی ورود به

اینترنت، حدود مسئولیت‌های هر فراگیرنده، قوانین

و مقررات لازم‌اجرا، زمان و مهلت فعالیت و تعیین

اولویت‌های در این بخش صورت می‌گیرد

۸. طراحی فعالیت‌های متفاوت برای ارتقای

سطح توانایی فراگیرنده‌گان با توانایی بالاتر، امکان

دسترسی بیشتر به منابع خارج از متن درسی

به منظور دستیابی به اطلاعات بهروز

- ۳. مفهوم‌سازی دوباره از الگوهای یادگیری
- ۴. سنجش و ارزش‌بایی دائمی یادگیری.
- ۵. اولین اصل، به حداقل رساندن مزیت محیط‌ها و راهنمایی مناسب نیازها و اولویت‌های فراگیرنده را دربرمی‌گیرد (کارمن، ۲۰۰۵؛ مارتین، ۲۰۰۳).
- ۶. استفاده‌ی ابتکاری از فناوری، یعنی هر فناوری باید در اقتضای مناسب تربیتی به کار گرفته شود و از آن در ایجاد و حمایت از یادگیری اجتماعی و با تعامل بالاستفاده گردد (وگان، ۲۰۰۷). مفهوم‌سازی دوباره از الگوهای تربیتی شامل موارد زیر می‌شود.

۱. مشارکت روش‌های جدید تربیتی و نظریه‌های یادگیری (مانند فراگیرنده-محوری، ساختن گرایی اجتماعی)
۲. توسعه‌ی معانی و دانش جدید درباره‌ی تعاملات اجتماعی فراگیرنده با جامعه همسالان و نقش جدید فراگیرنده (مانند نویسنده‌ی فعال محظوظ و یادگیرنده‌گان خود راهبردی)
۳. معلمان (مانند راهنمای، مربی) (مسکال و هارتمان، ۲۰۰۴) سنجش و ارزش‌بایی دائمی از یادگیری تلفیقی به منظور اطمینان بخشی از کیفیت تربیت (گراهام، ۲۰۰۶).

نکات ضروری برای تهییه طرح درس تلفیقی با فناوری اطلاعات و ارتباطات (فاوا)

۱. ارائه‌ی راهنمایی اولیه توسط معلم به منزله‌ی مقدمه‌ی یادگیری آموزش‌های اولیه، چگونگی ورود به اینترنت و کار با رایانه
۲. استفاده از فاوا صرفاً برای دستیابی به اهداف آموزشی و استفاده‌ی بهینه از زمان و منابع و یافتن پاسخ صحیح سوال‌ها مناسب با موضوع درسی

۳. روشن کردن ارتباط بین کاربرد فاوا و هدف تدریس و تأثیر آن بر کاربردهای روزمره را برای دانش آموزان
۴. مشخص کردن ابعاد و بخش‌هایی از تدریس را که در آن از فاوا استفاده می‌شود در طرح درس

۵. تعیین سوال‌های کلیدی و فرصت‌ها و وضعیت مداخله‌ای معلم برای ایجاد انگیزه در دانش آموزان و هدایت آن‌ها

۶. تعیین سوال‌های کلیدی و فرصت‌ها و وضعیت مداخله‌ای معلم برای ایجاد انگیزه در تحقیلی دانش آموزان
۷. توجه به تأثیر فاوا در سازمان دهی و انتقال

خیلی خوب یا نیاز به تلاش بیشتر؟

نگاهی به روش ارزش‌یابی کیفی-توصیفی

سعیده اصلاحی

معلم پایه‌ی اول دبستان آیت‌الله مدنی، منطقه‌ی ۱۵ تهران

اجرای روش‌های نوین آموزش و ارزش‌یابی، با توجه به تعییرات و تحولات سریع آموزشی، شرایطی را پدید آورده است که مثلاً دانش‌آموز، معلم و والدین در چرخه‌ی تعلیم و تربیت با چالش‌های متعددی مواجه‌اند. روش ارزیابی کیفی-توصیفی براساس مصوبات شورای عالی آموزش و پرورش، برای سال تحصیلی ۱۳۹۱-۹۲ در پایه‌های اول، دوم، سوم و چهارم ابتدایی به صورت صد در صد و در پایه‌ی پنجم با توجه به میزان پوشش آن در پایه‌ی قبلی اجرا می‌شود. با توجه به ضرورت همسوسازی این برنامه با سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و ساختار آموزشی $3+3+4+6$ برای آموزگاران پایه‌هایی باد شده دوره‌های آموزشی ضمن خدمت تکمیلی تدوین شد تا تحت پوشش

- تکالیف می‌تواند در سه سطح عمومی، انفرادی و گروهی صورت پذیرد
(ه) فعالیت‌های مکمل

طراحی و اجرای این گونه فعالیت‌ها براساس موضوع درسی و دراستای تعمیق یادگیری توسط معلم و یا ناظرت او به اجرا درمی‌آید. فعالیت مکمل می‌تواند مبتنی بر محتوای کتاب درسی و یا براساس ظرفیت و نوآوری معلم باشد.
- با ارائه‌ی مثال و دادن چند نمونه به دانش‌آموزان از آن‌ها خواسته شود تا از نرم‌افزارهای ممکن برای کاوش استفاده کنند.

- فرآگیرندگان باید بدانند که از سایت‌هایی که به زمان طولانی برای پیاده‌کردن اطلاعات نیاز دارند پرهیز شود.
(و) فعالیت‌های خلاقانه

بهتر است معلم برای پیشرفت و کیفیت کار از پیشنهادهای دانش‌آموزان استقبال کند و فعالیت‌های ابتکاری آن‌ها را در ارتباط با موضوع درسی به کار برد.
ز) فعالیت فوق برنامه

فعالیت‌های منظم و پیش‌بینی شده‌ای که برای تثبیت، تعمیق، آشنایی و کاربردی کردن موضوعات درسی در طول سال تحصیلی برای دانش‌آموزان در نظر گرفته می‌شود.

- از فرآگیرندگان خواسته شود تا کاربرد یافته‌های خود را در زندگی عادی و روزمره بیان کنند.

- در این بخش فرآگیرندگان دانش و حمایت‌های شخصی خود را به دیگران (هم‌سالان) ارائه می‌دهند.

- فرآگیرندگان در موقوفیت‌های جدید یادگیری به حدود مهارت‌های خود واقف‌اند و در صدد رفع نارسایی‌هایشان برمی‌آیند.

ج) ارزش‌یابی پایانی
- تعیین شیوه‌ها و ابزار ارزش‌یابی متناسب با شیوه‌ها و ابزارهای استفاده شده در طرح درس

- مشاهده فعالیت‌های مبتنی بر فناوری اطلاعات و ارتباطات دانش‌آموزان

- معیارهایی را که از طریق آن‌ها بتوان میزان تأثیر استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات را در بادگیری دانش‌آموزان اندازه‌گیری کرد، تعیین کنند.

- میزان یافته‌های تک‌تک دانش‌آموزان را از فرایند فعالیت گروهی از طریق مشاهده‌ی ثبت داده‌ها، مداخله در فرایند و گفت‌و‌گو با دانش‌آموزان تعیین کنند.

- پیشرفت کار را ناظرت، مرور و ارزیابی کنند.
تمام فعالیت‌های پیش‌بینی شده در طراحی آموزشی (مراحل آن) توان با کاوش و جستجو توسط فرآگیرنده خواهد بود.

پ) نوشت‌ها

1. self-paced